

Sebastian Żbik
Wojciech Micygała

*Sesja Naukowa pt. „Polska i Ukraina: Kresy
– wspólna przeszłość, wspólne dziedzictwo”
w V LO im. Augusta Witkowskiego w Krakowie*

W kwietniu tego roku nasza klasa II b udała się na wycieczkę po zachodniej Ukrainie, czyli byłych Kresach południowo-wschodnich Rzeczypospolitej. Trasa obejmowała szereg polskich pomników historii na dzisiejszych ziemiach ukraińskich. Zwiedziliśmy Lwów, Podhorce, Olesko, Krzemieniec, Zbaraż, Kamieniec Podolski, Drohobycz i wiele, wiele innych miejsc. Po powrocie z wyprawy, na jednej z lekcji historii, nasz nauczyciel mgr Józef Jaworski zaproponował nam zorganizowanie wystawy zdjęć z niedawnej eskapady, a pieniądze zebrane przy okazji ekspozycji miałyby zostać przekazane na renowację kościoła pod wezwaniem św. Bartłomieja w Drohobyczu.

Kilka dni później idea ta została rozszerzona przez nas do organizacji całego tygodnia poświęconego tematyce Kresów południowo-wschodnich. We wstępnych planach były wystąpienia wykładowców z Uniwersytetu Jagiellońskiego, konkurs piosenki kresowej, a przede wszystkim wystawa, wokół której całe przedsięwzięcie zostało zorganizowane.

W poniedziałek 1 czerwca 2009 r. o godz. 11.30 dyrektor V LO mgr Stanisław Pietras otworzył naszą sesję. Wśród znamienitych gości, którzy zaszczytili nas swoją obecnością, byli m.in.: dr hab. Stanisław Sroka, prof. UJ (dyrektor Instytutu Historii UJ), prof. dr hab. Andrzej Chwalba, prof. dr hab. Krzysztof Ożóg, a także dr Wojciech Drelicharz, Teresa Kucińska z Kuratorium Oświaty w Krakowie i ks. Piotr Pawliszcze z parafii greckokatolickiej w Krakowie. Kolejnymi punktami inauguracji były: koncert fortepianowy wielokrotnie nagradzanego na konkursach krajowych

i międzynarodowych wybitnego pianisty młodego pokolenia Marcina Koziaka oraz wykład prof. dr. hab. Andrzeja Chwalby. Po wystąpieniu profesora uroczystie otwarto wystawę „Ukraina oczami licealistów”, na której – jak sama nazwa wskazuje – zaprezentowaliśmy zdjęcia ze wspomnianego wyjazdu. Ostatnim elementem pierwszego dnia sesji była degustacja tradycyjnych przysmaków kuchni ukraińskiej, m.in. kwasu chlebowego.

Kolejny dzień był najintensywniejszą częścią sesji. Już o 10.30 w auli naszej szkoły zgromadziła się młodzież przybyła z Gródka Podolskiego na Ukrainie. Nasze spotkanie z nimi było elementem wyprawy młodych kresowiaków do Krakowa. Mimo nieśmiałych początków, integracja przebiegła pomyślnie, poznaliśmy wiele ciekawych informacji na temat ich życia, nauki i rozrywki na Ukrainie. Warto podkreślić zasługi mgr. Marka Choińskiego, który nie tylko doprowadził do przybycia młodzieży do naszej szkoły, ale także przyczynił się do nawiązania relacji między gośćmi a gospodarzami. Zaledwie pół godziny po zakończeniu wspomnianego spotkania swoją obecnością zaszczyił nas prof. dr. hab. Mariusz Markiewicz, który wręcz porwał zgromadzoną w auli naszej szkoły publiczność wykładem na temat Kresów w czasach Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Otrzymaliśmy krótką syntezę historii ziem wschodnich w XVI, XVII i XVIII w. Dowiedzieliśmy się o m.in. o alternatywnych wariantach rozwiązania kwestii kozackiej w Rzeczypospolitej. Po wykładzie zainteresowani pogłębieniem wiedzy na ten temat mogli zadać profesorowi pytania. Następny wykład został wygłoszony przez mediewistę, prof. dr. hab. Krzysztofa Ożoga. Dotyczył on początków polskiej obecności na Kresach. Słuchacze mogli dowiedzieć się o kluczowej roli tych ziem w dziejach Polski i ich wpływie na jej rozwój. Referat profesora został wzbogacony prezentacją multimedialną na temat rozwoju terytorialnego Królestwa Polskiego, a potem Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Tak zakończył się drugi, bardzo bogaty w wydarzenia dzień sesji naukowej.

Środę swoim wystąpieniem uświetnił doktorant Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ mgr Piotr Bajor, który w prawie dwugodzinny wykładzie nie tylko przedstawił obecną sytuację polityczną, społeczną i gospodarczą Ukrainy, ale także szczegółowo i niezwykle interesująco scharakteryzował stosunki dyplomatyczne łączące ją z sąsiadami, koncentrując się przede wszystkim na relacjach ukraińsko-rosyjskich. Szczególnie zapadły nam w pamięć prognozy dotyczące rozwoju sytuacji związanej z Rosyjską Flotą Czarnomorską stacjonującą na terenie Ukrainy.

W czwartek rozpoczął się panel dyskusji i debat, jednak zanim to nastąpiło uczniowie humanistycznych klas drugich mogli kibicować swoim reprezentacjom biorącym udział w wewnątrzszkolnym konkursie historycznym dotyczącym Kresów. Konkurs składał się z trzech części. Pierwsza zawierała pytania ogólne ze znajomości Kresów (za prawidłową odpowiedź przyznawano jeden punkt). Następnie uczestnicy musieli się zmierzyć z zagadnieniami szczegółowymi, poruszanymi na wcześniejszych wykładach. Były one naturalnie lepiej nagradzane: za każdą poprawną odpowiedź drużyna otrzymywała aż trzy punkty. Finałowa rozgrywka polegała na rozpoznawaniu zabytków na podstawie slajdów. Po zsumowaniu punktów okazało się, że drużyna klasy II b jednym punktem zdystansowała klasy II c i II a.

Po tym nieco mniej oficjalnym wydarzeniu widownia zapełniła się osobami ciekawymi zagadnień poświęconych ochronie polskiego dziedzictwa kulturowego na Wschodzie. Na scenie pojawili się dr Wojciech Drelicharz i dr Andrzej Marzec z Zakładu Nauk Pomocniczych Historii UJ oraz dr Andrzej Beltej z Instytutu Historii Sztuki UJ. Nasi goście doskonale się znali, przez co spotkanie przebiegało w bardzo sympatycznej atmosferze. Z ich wypowiedzi można było dowiedzieć się m.in. o wyprawach studenckich, które odbywały się przy okazji kompletowania materiałów do serii książek wydawanych nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego, zatytułowanej *Pomniki epigrafiki i heraldyki dawnej Rzeczypospolitej na Ukrainie*¹. Oprócz tego w sposób szczegółowy mogliśmy się dowiedzieć, jak przebiega inwentaryzacja i ochrona polskich zabytków na Ukrainie, co daje opisywanie ich, dlaczego nasi goście wybrali akurat pomniki epigrafiki i heraldyki do swojej pracy badawczej. W dalszym ciągu dyskusji dane było nam poznać zakres działalności rządu RP w sprawie polskich zabytków za wschodnią granicą oraz przedsięwzięć (lub ich braku) ze strony rządu ukraińskiego – ogólnie rzecz biorąc, mogliśmy dowiedzieć się, na jakie problemy natrafia polski historyk chcący inwentaryzować zabytki. Kończąc dyskusję, goście podzielili się z nami swoimi planami związanymi z pracami na Ukrainie, po czym nastąpiły pytania od słuchaczy, którzy byli zainteresowani pogłębieniem tematu pomimo późnej pory.

Ostatni dzień sesji zaczął się debatą, tym razem poświęconą sprawom religijnym na Ukrainie. Jej uczestnikami byli przedstawiciele trzech Kościołów. Ks. dr hab. Józef Wołczański, prodziekan Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego Papieskiej Akademii Teologicznej, reprezentował Kościół rzymskokatolicki, ks. Piotr Pawliszcze, proboszcz parafii greckokatolickiej pw. Podniesienia Krzyża Świętego w Krakowie, wypowiadał się w imieniu Kościoła greckokatolickiego, a ze strony prawosławnej uczestniczył ks. Jarosław Antosiuk, proboszcz parafii pw. Zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie. Dyskusja została podzielona na dwie części. W pierwszej nasi goście zostali poproszeni o charakterystykę swojego Kościoła na Ukrainie i przedstawienie jego organizacji oraz historii z naciskiem na sposoby przetrwania podczas rządów sowieckich. W tej części dowiedzieliśmy szczególnie dużo o Kościele prawosławnym, w kontekście zarówno jego obecnych problemów, jak i prześladowań za czasów sowieckich. Pozostali prelegenci również zaprezentowali nam w sposób szczegółowy charakterystykę swoich Kościołów. Druga część oscylowała już wokół współczesnych zagadnień związanych z relacjami państwo-Kościół, stosunków w samym społeczeństwie ukraińskim, a także, co było dla nas najistotniejsze, możliwości współpracy między Kościołami. Debatę ta nie tylko uwrażliwiła nas na kwestie religijne, lecz także dała pogląd na obecny stosunek społeczeń-

¹ *Pomniki epigrafiki i heraldyki dawnej Rzeczypospolitej na Ukrainie*, red. W. Drelicharz, t. 1: *Ziemia lwowska dawnego województwa ruskiego*, oprac. A. Biedrzycka, Kraków 2005; t. 2: *Dawne województwo podolskie*, oprac. P. Kuliszewicz, Kraków 2005; t. 3: *Ziemia przemyska dawnego województwa ruskiego*, oprac. A. Marzec, Kraków 2008; t. 4: *Kamieniec Podolski*, oprac. P. Rabiej, Kraków 2009.

stwa do Kościołów. Po niej nastąpiła krótka przerwa, po której odbyło się ostatnie wydarzenie w ramach sesji, czyli występ Zespołu Tańca i Pieśni „Małe Słowianki”. Zgromadzona publiczność była pod wrażeniem zarówno tańca, jak i śpiewu ukraińskiego przedstawionego nam przez zespół. Takim mocnym akcentem zakończyła się I sesja naukowa „Polska i Ukraina: Kresy – wspólna przeszłość i wspólne dziedzictwo” w V LO w Krakowie.

Po zamknięciu sesji przyszedł czas na refleksje. Na pewno była to bardzo zajmująca inicjatywa. Udało nam się zrealizować główny cel, czyli zbiórkę funduszy na rzecz renowacji kościoła w Drohobyczu. Zgromadziliśmy ponad 750 złotych, głównie dzięki sprzedaży wśród uczniów i nauczycieli naszej szkoły zdjęć z wystawy. Kwota ta na pewno jeszcze się zwiększy, gdyż pragniemy zlicytować dary przekazane nam przez naszych partnerów, m.in. Muzeum Narodowe. Zdajemy sobie sprawę z tego, że taka ilość pieniędzy ma się nijak do kosztów, jakich wymaga odrestaurowanie tego znakomitego zabytku, jednak kwota ta na pewno przyda się włodarzom świątyni.

Na koniec chcemy podziękować tym wszystkim, którzy nam pomogli w tym przedsięwzięciu, w szczególności naszym nauczycielom: historii – mgr. Józefowi Jaworskiemu i języka polskiego – mgr. Dariuszowi Pasiece, bez których sesja nie przybrałaby takiego kształtu, jaki sobie założyliśmy.

Fot. Filip Radwański

Il. 1. Otwarcie wystawy „Ukraina oczami licealistów”